

Amosi Chilongole

Chitabu achi china ulonzi wa chiuloli wa Amosi. Amosi nayali mdimi (1:1) na mlimi (7:14). Hamba Nguluwi nakamchema leka yawe mloli wa heye. Amosi nakalawa kuli muji wa Tekowa, muji uwele nawali kusini kuli undewa wa Yuda, ila usenga wa heye winji nawali kuwala undewa wa kasikazini ulinguchemigwa Isilaeli. Amosi nakalonga uloli mhela uwele Usiya nayali mndewa wa Yuda na Yeloboamu wa keli nayali mndewa wa Isilaeli. Mbuli ayo nayali kuli mwaka wa miya saba na makumi gahano (750), Yesu yang'hali kupondigwa.

Amosi nakalavya uloli kuwala wanhu wa isi nyinji kuli sula mbili za mwaluko, ila usenga wa heye winji nawali kuwala wanhu wa Isilaeli. Nawali mhela unojile kwa hewo wa mbuli za wanhu wa Isilaeli kulutilila goya. Kuli mhela awo wa mbuli kulutilila goya, nawasemwa kuwala Nguluwi na kuwaditila vibu wazunwa (2:6). Utaguso wa Nguluwi kwa hewo, nawali hewo kuhilikwa kuli isi ya chijenzi (7:17). Hamwe na ago geng'ha, Nguluwi nakalagana kuwalohola wanhu wa Isilaeli na kuzisumya kahi isi zinji zeng'ha ziwele nawazilongoza aho hamwande (9:12).

Gali mgati

1. Kuli sula ya mwaluko, msitali wa mwaluko, Amosi kangizelesa heye yuye.
2. Hamba, kuli sula ya 1:2 mbaka sula ya 3, kangulonga kuwala utaguso kwa wanhu wa

isi zinji.

3. Sula ya 3-9:11, kangulonga kuwala utaguso na Waisilaeli kuhilikwa kuli isi ya chijenzi.
4. Kuli kuduma, kuli sula ya 9:12-15, Nguluwi kangulagana kuwahilusa kuli Isilaeli wala walingukunda wasigale.

Kuwala kikala kwa mloli Amosi

¹ Ulonzi wa Amosi, yumwe wa wadimi wa kuli muji wa Tekowa. Nguluwi nakamgubulila Amosi uloli weng'ha kuwala Isilaeli, miyaka mili kung'hali kulawila limachinyina, mhela Usiya vyoyawele mndewa wa Yuda na Yeloboamu, mwana wa Yoashi, vyoyawele mndewa wa Isilaeli.

² Amosi nakalanga hino,
“Mkulu Nguluwi kangubuma kulawa kuli chidunda cha Siyoni,
kangulandula lizi kulawa Yelusalemu,
mbaka honhu ha kudimila migongolo hangukala,
misolo ja kuli chidunda cha Kalimeli janguswinha.”

Utaguso wa Nguluwi kwa wanhu wa isi za habehi na Isilaeli

Damasiko

³ Mkulu Nguluwi kangulonga hino,
“Wanhu wa Damasiko nawalutilila kudita gehile,
ahyo, sileka kuwagaza,
nawawadumya ng'hatu wanhu wa Gileadi.
⁴ Lelo, ndodulisa chiluli kuli ng'handu ya mndewa Hasaeli,
nacho chozilakaza ng'hatu ngome za mndewa Beni-hadadi.

5 Ndobenanga lwizi lweng'ha lwa muji wa Damasiko,
na kuwosa walingikala kuli ibindi lya Aweni,
hamwe na chilongozi wa Beti-edeni.
Wanhu wa Alamu wohilikwa kuli isi yinji ya Kili.
Heni Mkulu Nguluwi nandonga.”

Filistiya

6 Mkulu Nguluwi kangulonga hino,
“Wanhu wa Gasa nawalutilila kudita gehile,
ahyo sileka kuwagaza.
Nawawahilika wanhu wa miji jeng'ha,
nawawaguza leka wawe wapogozi ako Edomu.
7 Lelo, ndodulisa chiluli kuli ng'hanzi za muji wa Gasa,
nacho chozilakaza ng'hatu ngome za muji awo.
8 Ndowosa walingikala kuli muji wa Ashidodi,
hamwe na chilongozi wa Ashikeloni.
Ndogolola moko kuli Ekiloni,
Wafilisti weng'ha wasigale wobagama.
Heni Mkulu Nguluwi Mbele na Ludali nandonga.”

Tilo

9 Mkulu Nguluwi kangulonga hino,
“Wanhu wa Tilo nawalutilila kudita gehile,
lelo sileka kuwagaza.
Nawawahilika wanhu wa miji jeng'ha mbaka Edomu, leka wawe wapogozi,
nawalibelenhuka ilagano lya goloko lyowaliditile.
10 Lelo, ndodulisa chiluli kuli ng'hanzi za muji wa Tilo,
na kuzilakaza ng'hatu ngome za muji awo.”

Edomu

11 Mkulu Nguluwi kangulonga hino,

“Wanhu wa Edomu nawalutilila kudita gehile,
ahyo sileka kuwagaza.
Nawaluta kwa wang'holozawo Waisilaeli kwa mi-
panga,
nawosa ng'hatu isungu lya hewo lyeng'ha lya
chilukolo.
Ng'halazi ya hewo haiwele ya kuduma,
nawaileka ikwaka mazuwa gose.
¹² Lelo, ndodulisa chiluli kuli ng'hanzi za muji wa
Temani,
na kuzilakaza ng'hatu ngome za Bosila.”

Amoni

¹³ Mkulu Nguluwi kangulonga hino,
“Wanhu wa Amoni nawalutilila kudita gehile,
ahyo sileka kuwagaza.
Kuli ngondo ya hewo ya kuihola isi,
nawawatubula wadala wawele na himila kuli isi
ya Gileadi.
¹⁴ Lelo, ndodulisa chiluli kuli ng'hanzi za muji wa
Laba,
na kuzilakaza ng'hatu ngome zake.
Zuwa alyo lya ngondo kowa na iyowe likulu,
na kitowa kowa kukulu kota chivuluvumbi.
¹⁵ Mndewa wa hewo na vilongozi wa heye,
weng'ha wohilikwa kuli isi yinji.
Heni Mkulu Nguluwi nandonga.”

2

Moabu

¹ Mkulu Nguluwi kangulonga hino,
“Wanhu wa Moabu nawalutilila kudita gehile,
ahyo sileka kuwagaza.
Hawamditile goya mndewa wa Edomu yabagame

nawajilakaza ng'hatu kwa chiluli mizeje ja heye
mbaka najiwa kota chokaa.

² Lelo, ndodulisa chiluli kuli isi ya Moabu,
na kuzilakaza ng'hatu ngome za muji wa Kelioti.
Wamizi vyowolandula lizi lya hewo na kupemba
mhalamhanda,
wanhu wa Moabu wobagama kuli iyowe alyo lya
ngondo.

³ Kahi, ndomkopola chilongozi wa Moabu,
hamwe na vilongozi weng'ha wa isi ayo.
Heni Mkulu Nguluwi nandonga.”

Yuda

⁴ Mkulu Nguluwi kangulonga hino,
“Wanhu wa Yuda nawalutilila kudita gehile,
ahyo sileka kuwagaza.
Hawagakundile malajizo ga heni Mkulu Nguluwi,
ne kuwinza mizilo ja heni.
Nawajilizwa na milungu jijila jowajikundile
wasekulu wa hewo.

⁵ Lelo, ndodulisa chiluli kuli isi ya Yuda,
na kuzilakaza ng'hatu ngome za Yelusalemu.”

Isilaeli

⁶ Mkulu Nguluwi kangulonga hino,
Waisilaeli nawalutilila kudita gehile,
ahyo sileka kuwagaza.
Nawawaguza wanhu watanganiche kwa
vila hawawezile kuhilusa vinhu
vyowalingudaigwa,
na kuwaguza wazunwa wawele nawalemwela
kuhilusa sendi zowalingudaigwa kwa chi-
walo cha makwamba.

⁷ Wanguwatunyaga na kuwabunza ng'hochele,

na kuwabagula wazunwa, leka walemwele kupata hachi za hewo.

Mhaza na msongolo wa heye wanguwasa na chitumagwa mdala yumwe, ahyo wangulidita itagwa lya heni lyelile liwe likokomoche.

⁸ Honeche hawele na honhu ha kulavila nham-biko,

wanhu wanguwasilaga nguwo zowaholile kulawa kwa wazunwa

kota lehani zowalingudaigwa,

na kuli ng'handanda ya Nguluwi wa hewo

wangunwa divai yowaiholile kwa walinguwadai.

⁹ Ahyo, hemwe wanhu wa heni,

kwa chiwalo cha hemwe, nandiwadumya ng'hatu

Waamoli

wawele nawali ng'wemang'wema kota mielezi,

wawele na mong'ho kota migodi ja mialoni.

Ena, nandiwadumya, nhagala na mizabi.

¹⁰ Nandiwalavya hemwe kulawa kuli isi ya Misili, nandiwalongoza hemwe kwa kukolela kuli chi-

wala kwa miyaka makumi gane,

mbaka namuihola isi ya Waamoli naiwa ya hemwe.

¹¹ Nandiwahagula wamwe wa wana wa hemwe wawe waloli,

na wamwe wa wasongolo wa hemwe wawe Wanazili.

Ndaze, hemwe Waisilaeli,

aga gondilingulonga hagawele ga kukomya?

Heni Mkulu Nguluwi nandonga.

¹² Ila hemwe namuwadita Wanazili wanwe divai, na kuwalajiza waloli waleche kulavya uloli.

¹³ “Lelo, ndowadwika mhomholo ng'hulu ng'hatu,

kota mutuka umemile nyhule.

¹⁴ Walingubilima goya hawoweza kusulupuka, wawele na mong'ho hawowa na mong'ho kahi, na wamizi wolemwela kulohola ukomu wa hewo.

¹⁵ Walingutoza upinde kuli ngondo wobilima, wawele goya kubilima hawoweza kiyamila, wakwina falasi wolemwela kulohola ukomu wa hewo.

¹⁶ Mbaka wamizi wazidahe ng'hatu, zuwa alyo wobilima wawele mwanzi. Heni Mkulu Nguluwi nandonga.”

3

¹ Hemwe Waisilaeli, muuhulichize ulonzi uwele Mkulu Nguluwi woyalonjile kwa chiwalo cha hemwe, hemwe wanhu weng'ha wa isi yawalavile kuli isi ya Misili.

² Nakalonga ahi, “Hali wanhu wa isi zeng'ha, hemwe ndo ndiwahagule. Ahyo ndowagaza hemwe, kwa chiwalo cha gehile ga hemwe geng'ha.”

Mijito ja mloli

³ Ndaze, wanhu weli wokwaluka majendo hamwe, ne kikundiza tandi?

⁴ Ndaze, isimba lyangubumaga kisolo kuno lyahela chilyo?

Ndaze, isimba lyoweza kubuma kuli mhalika ya heye

kuno halibatile chinhu?

⁵ Ndaze, idiwa ne nyhule lyogwiliza chideje?

Ndaze, idiwa lyangugwilizaga

ne kudolizwa na chinhu?

⁶ Ndaze, mhalamhandanda ya ngondo hoipembigwa
kuli muji,

wanhu hambe wadumbe?

Ndaze, muji wangufichigwa na kubagama

kohakugaligwe na Mkulu Nguluwi?

⁷ Ndikomya, Mkulu Nguluwi hambe yadite chinhu
ne kuwagubulila vitumagwa wa heye waloli
kunuwila kwa heye.

⁸ Wone isimba libume,
whaani halingudumba?

Wone Mkulu Nguluwi yalonje,
whaani yoleka kulavya uloli?

Kudumigwa kwa Samaliya

⁹ Muwikule kuli ng'handanda za mndewa wa
Ashidodi,

na kuli ng'handanda za mndewa za isi ya Misili.

“Mikungajize kuli vidunda vilinguizunguluta isi
ya Samaliya,

mkalole lunhwinhwi lukulu
na kubunza kulingukoleka amo.”

¹⁰ Mkulu Nguluwi kangulonga hino,

“Wanhu wano nawazimemeza ng'handanda za hewo
vinhu vya kuhiza na kuboka.

Hawavizelele ng'hatu kudita ganojile!

¹¹ Ahyo, mng'honyo koizunguluta isi ya hewo,

kobomola honhu hawo ha kiyamila,

na kuzihola ngome za hewo.

¹² Kota mdimi vyoyalingulisukula isimba kuli
mlomo

magulu meli hela ama chihande cha ikutu lya
ing'holo,

ahyo ndo vyowosulupuka wanhu wachefu hela
wa Isilaeli walingikala Samaliya.
Wosigala na itendego lya chinchanda na honhu
hado ha chigoda.”

¹³ Mkulu Nguluwi Yaweke na Mong’ho kangulonga
hino,

“Mhulichize, mkawakanye walelwa wa Yakobo.

¹⁴ Zuwa londiwadumya Waisilaeli

kwa chiwalo cha gehile ga hewo,
ndowifya chila honhu ha kulavila nhambiko kuli
muji wa Beteli.

Ndobena mbalati za chila honhu ha kulavila
nhambiko
na kuzigwisa.

¹⁵ Ndoziwifya ng’handu zeng’ha za kuli muji na
vijiji,

ndozibomola ng’handu zinolijigwe kwa mbalati,
ng’handu ng’hulu haisigala ne imwe.

Heni Mkulu Nguluwi nandongu.”

4

¹ Mhulichize ulonzi awu,
hemwe wadala muwele namneneha kota mis-
enga ja Bashani

muwele ako kuli chidunda cha Samaliya,
hemwe mlinguwagaza ng’hochele,
mlinguwabunza wazunwa,
na kuwalonjela walume wa hemwe,
“Mtigalile divai tunwe!”

² Heni Mkulu Nguluwi mbele yelile nandilaha,

“Lole, mhela wanguya,
uwele moholigwa na ndoano,
chila yumwe wa hemwe kota somba kuli ndoano.

³ Mobulunwa mbaka kuli lukanzi lubomoligwe,
motozigwa kunze kulutila Halimoni.
Heni Mkulu Nguluwi ndangulonga.

Isilaeli haijesile kudita goya

⁴ “Hemwe Waisilaeli,
mlute ako Beteli mkabelenhuche,
mlute Giligali leka mlutilile kudita gehile.
Mlavye nhambiko za hemwe chila mitondo,
na zaka za hemwe chila zuwa lya kadatu.

⁵ Mlavye mibumunda jiwichigwe usaso kota
nhambiko ya kulonga malumbo,
mitogole kuwala nhambiko za hemwe za
kunuwila,
mdite ahyo kwa chiwalo cha nhambiko azo,
hemwe Waisilaeli,
kwa vila acho ndo chomlingugana kudita.
Heni Mkulu Nguluwi nandonga.

⁶ “Siwapele chilyo,
nanyambuza lufemba kuli chila muji,
ila mng'hali mwangulema kunyhiluchila.

⁷ Kahi nandiilemeza nhonya myezi jidatu
kung'hali mhela wa mbeni.

Nandiidita nhonya itowe kuli muji umwe,
ila nandiilemeza kutowa kuli miji jiyage.
Mgunda umwe naupata nhonya,
wunji haupatile, nawo naukala.

⁸ Wanhu nawalubaluba kulawa muji umwe
mbaka uyage kupala mazi,
ila hawapatile ga kuhega kunwa,
ila mng'hali mwangulema kunyhiluchila.
Heni Mkulu Nguluwi nandonga.

9 “Nandiwagaza kwa kuvitowa vigunda vya
hemwe na migunda ja hemwe ja mizabibu
kwa lungwi,

nzije nazilya mitini na mizeituni ja hemwe,
ila mng'hali mwangulema kunyhiluchila.

10 Nandiwagalila hemwe magazo

kota gala gondigahiliche kula Misili.

Nandiwakopola wasongolo wa hemwe kuli
ngondo,

nandiwahola falasi wa hemwe wa ngondo.

Mitufi najimema kuli kambi za hemwe,

na kunhung'ha kwa ajo nakwali hali mhenyelo za
hemwe.

Ila mng'hali mwangulema kunyhiluchila.

11 Nandiwagwisa wamwe wa hemwe kwa kuwad-
umya kota vyondizidumile Sodoma na Go-
mola.

Wala wasulupuche hali hemwe,

nawali kota ngoda iloholigwe kuli chiluli.

Ila mng'hali mwangulema kunyhiluchila.

12 Lelo, ago ndo gondiwaditila Waisilaeli.

Kwa vila ndodita mbuli ayo,

ahyo miwiche goya kubochele utaguso wa Ngu-
luwi wa hemwe!”

13 Nguluwi ndo yaviditile vidunda,

na kulumba mbeho,

ndo yamzelese munhu majesa ga heye,

ndo yalingugalusa nemisi kuwa nechilo,

na kubiga vinhembenhembe vya isi.

Mkulu Nguluwi Yawele na Mong'ho ndo itagwa
lya heye!

5

Kulombocheza kwa Amosi

¹ Mhulichize kulombocheza kwa heni hali hemwe,
hemwe Waisilaeli.

² Nakugwa na haukwinuka kahi hegwe mhinza Isilaeli!
Nakulechigwa uliyeka kuli isi ya hegwe,
haduhu wa kukwinula.

³ Kwa vila Mkulu Nguluwi kangulonga hino,
“Wanhu elufu imwe wolawa mujini kuluta kitowa
kwa chiwalo cha Isilaeli,
ila wohiluka miya imwe hela,
wokuka wanhu miya imwe wa chijiji chimwe,
ila wosulupuka wanhu kumi hela.”

⁴ Mkulu Nguluwi kanguwalonjela hino Waisilaeli,
“Mumhale, namwe mochikala!

⁵ Ila mleche kumhala ako Beteli
ne kuluta Giligali
ne kuloka kuluta Beeli-sheba.
Kwa vila walingikala Giligali,
ndikomya, wohilikwa kuli isi ya chijenzi,
na Wabeteli wodumigwa!”

⁶ Mumpale Mkulu Nguluwi namwe mochikala!
Wone haiwa ahyo, heye kowalakaza walelwa wa
Yusufu,
chiluli chowalakaza walingikala Beteli
haduhu yoweza kuchizima.

⁷ Hemwe mlingugalusa hachi kuwa usungu
na kuigwisa hachi.

⁸ Heye yaviditile vilundo vya nhondwe vya Kil-
imiya na Olioni,
yalingugalula jiza ng'hulu kuwa kubwemwen-
zuka,

na nemisi kuwa nechilo,
yalingugachema hamwe mazi ga bahali
na kugabohola mchanya mwa isi.
Mkulu Nguluwi ndo itagwa Iya heye.

⁹ Heye ndo yalinguwadumya wawele na mong'ho
baho du,
na kuziwifya ngome za hewo.

¹⁰ Mwangumzudila yula yalinguilewela hachi,
na kumbeza yula yalingulonga kukomya.

¹¹ Mwanguwabunza wazunwa
na kuwadita wawape hemwe nyhule kwa lupichi.
Ahyo, hanga namzenga ng'handa za maganga ga
sendi nyinji,
hamchikala mgati mwake,
hanga namnyala nyhadikwa kuli migunda jinojile
ja mizabibu,
ila hamuweza kunwa divai yake.

¹² Kwa vila ndanguizela hisabu ya nongwa za
hemwe,
na ukulu wa gehile ga hemwe.

Namuwabunza watanganiche na kubochele
chinhwa kwa uviso leka kwajiliza hachi,
na kulemeza hachi ya mzunwa kuli chitala,

¹³ lelo, munhu yawele na luhala kanguwaga
yonyamalila kuli mhela kota awo,
kwa vila mhela awo ndo wihile.

¹⁴ Mpale kudita ganojile ne kudita gehile,
leka mikale.

Hamba, Mkulu Nguluwi Yawele na Mong'ho,
yawe hamwe na hemwe kota vyomlingulonga.

¹⁵ Mzudile wihe, mgane kunoga,
na kulutilila kudita hachi kuli chitala.

Mkulu Nguluwi Yawele na Mong'ho kowalajila
isungu lya heye wanhu wa Yusufu wasi-
gale.

¹⁶ Lelo, Mkulu Nguluwi Yawele na Mong'ho,
ena, Mkulu Nguluwi kangulonga,
“Kowa na chililo chila honhu kuli muji,
wanhu wolombocheza, ‘Tochona! Tochona!’
Walimi wochemigwa woye kulombocheza,
na walingupegwa sendi kwa chiwalo cha kulom-
bocheza, woye kulombocheza.

¹⁷ Kowa na chililo kuli migunda jeng’ha ja miz-
abibu,
kwa vila ndokola hali hemwe kuwagaza.
Heni Mkulu Nguluwi ndangulonga.”

Zuwa lya Mkulu Nguluwi

¹⁸ Mochona hemwe mlingulibeteza kwa maya
zuwa lya Mkulu Nguluwi!
Lekachoni mwanguligana ng’hatu zuwa alyo?
Zuwa alyo, lyowa zuwa lya jiza na haliwa na
lumuli!

¹⁹ Lyowa kota vila munhu yalingulibilima isimba,
hamba kangiting’hana na idubu!
Ama kota munhu yalinguhiluka kaye kwa heye,
na kuwika moko kuli lukanzi na kulumigwa na
izoka.

²⁰ Zuwa lya Mkulu Nguluwi lyowa na jiza na
haliwa na lumuli,
lyowa lya masinzo ne lumuli loneche.

²¹ Mkulu Nguluwi kangulonga hino,
“Ndanguzizudila na kuzibeza mnvina za hemwe,
hambe sangalale na nhing’hano za hemwe.

22 Homndavila nhambiko za hemwe za kulakazwa na nhambiko za nyhule, sikunda kuzibochela, na nhambiko za hemwe za kikala goya za milogota jinonile sizilola ne hado.

23 Muse iyowe lya lwimbo lwa hemwe hali heni! Silingugana kuhulichiza muzichi wa ving'weleng'wele vya hemwe!

24 Ila mleche hachi ichililiche kota mazi, kutanganika kuwe kota lwanda luwele hambe lukale.

25 “Hemwe Waisilaeli, mhela wula womuwele kula kuli chiwala kwa miyaka makumi gane, ndaze, namingalila nhambiko na ndolendole ne kamwe?

26 Mhela awo nampika jimalukolo ja Sakuti, mndewa wa hemwe na jimalukolo ja Kaiwani, mlungu wa hemwe wa nhondwe, vinhu viwele namigongomanyila mwemwe leka mvifugamile.

27 Ahyo ndowahilika hemwe kuli isi ya chijenzi, kutali kusinda Damasiko!” Mkulu Nguluwi, yawele itagwa lya heye ndo Mkulu Nguluwi Yawele na Mong'ho, nakalonga.

6

Utaguso kwa chiwalo cha kidaya

1 Mochona hemwe mlingwesela ako Siyoni, namwe mlingiwona kota mwa kuli kikala goya kuli chidunda cha Samaliya! Mwangijesa kota ndo vilongozi wa wanhu wa isi ilinguzeleka,

wawele Waisilaeli weng'ha wangitumbila kwa hemwe.

² Ena! Mlute Kaline mkalole chila honhu, mlawe ako mlute mbaka muji wula ukulu wa Hamati,

hamba mduliche mbaka Gati kwa Wafilisti. Ndaze, ulongozi wa hewo hauwele unojile kusinda wa hemwe na honhu ha hewo hakuwele kunojile kusinda ha hemwe?

³ Mwangujeza kuliwinga zuwa lihile, ila madito ga hemwe ganguligala habehi.

⁴ Mochona hemwe mlinguwasa hali vinhanda vya mbalati za itembo na kigolola hali vigoda vinojile, kuno mulya miwunde ja ming'holo myana na ilogota!

⁵ Mwangugana kwimba kwa lizi lya ving'weleng'wele na kijesa kugongomanya vinhu vinyale vya muzichi na kudita kota Daudi.

⁶ Mwangunwa divai kwa visaye, na kibakaliza mafuta ganojile ng'hatu. Ila hamlingijesa ne hado kuwala kudumigwa kwa walelwa wa Yusufu, wawele ndo Waisilaeli.

⁷ Ahyo mowa wa mwaluko kuhilikwa kuli isi ya chijenzi, na mnvina za wagata zowa haduhu.

⁸ Mkulu Nguluwi nakelaha kwa nhumbula ya heye, Mkulu Nguluwi Yawele na Mong'ho kangulonga, “Ndanguzudzizwa ng'hatu na kidaya kwa walelwa wa Yakobo,

kahi ndanguzizudila ngome za hewo zinojile.
Muji wa hewo na vyeng'ha viwele amo ndowapa
wang'honyo wa hewo.”

⁹ Wone wosigala wanhu kumi kuli ng'handanda
imwe kwa kikala goya, wobagama.

¹⁰ Hoyokuya mng'holoze yula yabagame
leka yalavye itufi leka yalilakaze, yomuza
yoneche yawele mng'handanda, hafungo mwa
ng'handanda, “Ndaze, hana munhu yoneche amu?”
Naye komwidichila, “Hebu! Kuduhu!” Naye
komwidichila, “Unyamalile! Tuleche kulonga ne
itagwa lya Mkulu Nguluwi.”

¹¹ Lole! Mkulu Nguluwi kangulavya mzilo,
ng'handanda ng'hulu yogwa na kubeneka vihande
vihande
na ng'handanda ndodo yobalaswa.

¹² Ndaze, falasi woweza kubilima kuli mhalika
ndodo?
Ndaze, wanhu wangulima kuli bahali kwa
mibuguma?

Ila, hemwe namuigalula hachi kuwa dunga,
na kutanganika kuwa usungu.

¹³ Hemwe mlingusangalala kwa kulemwela kwa
Lo-debali*,
na kulonga namuuhola muji wa Kalinaimu† kwa
mong'ho wa hemwe,

¹⁴ Mkulu Nguluwi Yawele na Mong'ho kangulonga
hino,
“Hemwe Waisilaeli,

* **6:13 6:13** *Lo-debali* Ulonzi awu kwa chiebulaniya una mana ya
hachiwele chinhu. † **6:13 6:13** *Kalinaimu* Mana ya itagwa ali lya
muji udodo ndo mbalati, ziwele na mana ya mong'ho.

ndikomya, ndowegala wanhu wa isi imwe woye
kuwatowa hemwe,
nawo wowagaza hemwe kulawa Lebo-hamati
kasikazini,
mbaka kuli chikolola cha Alaba, ubanzi wa
kusini.”

7

Kulota kuwala nzije

¹ Zuwa limwe Mkulu Nguluwi nakandajila kulota. Nandimona Nguluwi yolumba chilundo cha nzije, hala wanhu vyowasindile kutema misolo ja migongolo ja mndewa. Mhela awo, misolo najali jikwaluka kuzuka kahi.

² Nandizona nzije azo ziwele zidile chila izuchila kuli isi. Ahyo nandonga,
“Gwa Mkulu Nguluwi, ndangukulanda utulechele!

Walelwa wa Yakobo woweza ndaze kikala?
Hewo ndo wadodo lukami!”

³ Lelo, Mkulu Nguluwi nakagalula kunuwila kwa heye,
nakalonga, “Haiwa ahyo!”

Kulota kuwala chiluli

⁴ Mkulu Nguluwi nakandajila kahi kulota. Nandimona Mkulu Nguluwi yochichema chiluli cha utaguso. Chiluli acho nachilakaza mgati ng'hatu mwa mazi ga bahali, hamba nachaluka kulakaza isi ng'havu.

⁵ Ahyo nandonga,
“Gwa Mkulu Nguluwi, ndangukulanda uleche kugaza!

Walelwa wa Yakobo woweza ndaze kikala?

Hewo ndo wadodo lukami!”

⁶ Lelo Mkulu Nguluwi nakagalula kunuwila kwa heye,
yolonga, “Ali kahi halilawila.”

Kulota kuwala uzi wa kupimila lukanzi

⁷ Mkulu Nguluwi nakandajila kahi kulota kunji. Nandimona Mkulu Nguluwi yemile habehi na lukanzi, mmoko mwa heye yebate uzi wa kupimila lukanzi.

⁸ Naye nakambuza, “Amosi, kwangona choni?” Nandinwidichila, “Ndanguwona uzi wa kupimila.” Hamba Mkulu Nguluwi nakalonga,
“Lole! Ndanguuwika uzi wa kupimila hali wanhu wa heni Waisilaeli.

Sikwimilila kahi wihe wa hewo.

⁹ Ako hali honhu ha kufugamila milungu hawele walelwa wa Isaka wangulavyaga nham-biko howifigwa

na honhu helile ha Waisilaeli howa mahame.

Ndolutowa kwa ngondo lukolo lwa mndewa Yeloboamu.”

Amosi na Amasiya

¹⁰ Lelo, Amasiya mtambika wa muji wa Beteli, nakamhilichila Yeloboamu, mndewa wa Isilaeli mbuli azi, “Amosi kangulonga vibu kuwala hegwe kuli undewa wa Isilaeli. Wanhu wa isi ayi wok-abuswa kwa ulonzi wa heye.

¹¹ Choyalingulonga Amosi ndo achi, ‘Yeloboamu kobagama kwa ipanga nawo Waisilaeli wohilikwa kuli isi ya chijenzi, kutali ng’hatu na isi ya hewo.’ ”

¹² Hamba Amasiya nakamlonjela Amosi, “Lelo natukutoka, gwa mloli! Wuche! Uhiluche kuli isi ya Yuda, ulavye uloli ako na upegwe sendi kuko.

¹³ Uleche kulavya uloli kahi hano Beteli, kwa vila hano ndo honhu ha kufugamila mndewa, ndo ng'handu ya undewa kuli ulongozi awu.”

¹⁴ Amosi nakamwidichila Amasiya, “Heni siwele mloli wa kupegwa sendi na siwele yumwe wa chilundo cha waloli, ila nda mdimi na yalin-gulolela mikuyu.

¹⁵ Mkulu Nguluwi nakandavya kulawa kuli mijito ja heni ja udimi, nakandonjela mbuye kuwalonjela uloli wanhu wa heye wa Isilaeli.

¹⁶ Lelo hegwe Amasiya, uhulichize ulonzi wa Mkulu Nguluwi. Kwangundonjela ndeche kulavya uloli kuwala Isilaeli, ne kudamla hali walelwa wa Isaka.

¹⁷ “Ahyo, Mkulu Nguluwi kangulonga hino, ‘Mchewako kowa mng'hondwa kuli muji, na wana wa hegwe walume na wadala wobagama kuli ngondo.

Isi ya hegwe yogawilwa kwa wanj, nagwe kobagama kuli isi ya chijenzi, nawo Waisilaeli, ndikomya wohilikwa kuli isi ya chijenzi, kutali ng'hatu na isi ya hewo.’ ”

8

Kulota kuwala chikowe cha mafuza

¹ Mkulu Nguluwi nakandajila kahi kulota. Nam-bona chikowe chimemile mafuza ga chipalan-gule.

² Naye Mkulu Nguluwi nakambuza, “Amosi, kwangona choni?” Heni nandimwidichila, “Ndanguchona chikowe cha mafuza ga chipalangule.” Hamba Mkulu Nguluwi nakandonjela, “Kuduma nakuwafichila wanhu wa heni wa Isilaeli. Sikwimilila kahi wihe wa hewo.”

³ Mkulu Nguluwi kangulonga, “Kuli zuwa alyo, nzimbo za ng'handu ya Nguluwi zowa ndo kulombocheza. Kowa na mitufi minji, najo jotozigwa kunze. Kowa tulu ng'hatu.”

Nguluwi koigaza Isilaeli

⁴ Mhulichize hemwe mlinguwabunza ng'hochele na kuwegalila kubagama wazunwa wa isi.

⁵ Mwangilonjela mnhumbula za hemwe, “Mnvina ya kulawa kwa nyelezi yomala nili leka twaluche kahi kuguza nyhule za hetwe? Zuwa lya Kwesela lyomala nili leka tuguze ngano ya hetwe?

Topungula vipimilo na konjeza bei, ahyo towahada wanhu kwa vipimilo vyohaviwele goya,

⁶ na kuguza miwewezi jiwele hamwe na ngano. Toweza kuwagula wazunwa kwa sendi, na wawele na magazo kwa makwamba.”

⁷ Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Isilaeli, nakelaha, “Ndikomya, sigasemwa madito ga hemwe gehile.

⁸ Ahyo, isi yokakama na chila munhu kuli isi kolombocheza. Isi yeng'ha yotigasika, yokwina na kudulika,

kota vyogalingumema na kuka mazi ga lwanda
lwa Naili!”

⁹ Mkulu Nguluwi kangulonga,
“Zuwa alyo ndolidita isanya lizinje nemisi,
na kuidita nemisi iwe na jiza.

¹⁰ Mnvina za hemwe ndozidita kuwa chililo,
na lwimbo lwa hemwe lwa kusangalala kuwa
kulombocheza.

Ndowadita weng’ha mvale migunila kwa masinzo
na kubeya mnvili za kumutwi kwa hemwe,
kota ndo kulombocheza kwa kubagama kwa
mwana wa udewelee,
na zuwa lya kuduma lyowa lya usungu ukulu.

¹¹ Mhela wanguya uwele ndoigala nzala kuli isi.
Ila haiwele nzala na ng’halu ya chilyo na mazi,
yowa nzala ya kuhulika ulonzi wa Mkulu Ngu-
luwi.

¹² Wanhu wolubaluba kulawa bahali mbaka ba-
hali,
kulawa ubanzi wa kasikazini mbaka kolilawilaga
isanya.

Wobilima aku na ako wopala ulonzi wa Mkulu
Nguluwi,
ila hawowona.

¹³ Zuwa alyo, mbaka wasongolo na wahinza
wawelee na mong’ho,
wowa habehi kubagama kwa ng’halu.

¹⁴ Wala walingilaha kwa mlungu wa Samaliya,
na kulonga, ‘Kwa muhe wa mlungu wa hegwe,
gwa Dani,
na kwa muhe wa mlungu wa Beeli-sheba,’
weng’ha wogwa na hawokwima kahi mazuwa
gose.”

9

Isilaeli yangudumigwa

¹ Nandimona Mkulu Nguluwi yemile hafungo ha honhu ha kulavila nhambiko, naye naka-longa,

“Jitowe ajo mizengo ja ng'handa ya Nguluwi, mbaka misisi jake jitigasiche.

Jibene ajo mizengo jiwagwile wanhu kumutwi. Wala wawele wosigala, ndowakopola kwa ipanga, haduhu ne yumwe wa hewo yosulupuka, ena, haduhu yosigala.

² Howobawa nzila ya kuluta kuli isi ya wabagame, kulawa ako ndowahola kwa moko wa heni. Howokwina kuluta kilanga, ndowadulisa.

³ Howochivisa mchanya mwa chidunda cha Kalimeli, ndowapelemba na kuwebata. Howochivisa kutali na heni, mgati ng'hatu mwa bahali, ndolilonjela izoka lya mbahali liwalume.

⁴ Howohilikwa kuli isi ya chijenzi na wang'honyo wa hewo, ndolajiza wakopoligwe kwa ipanga. Ndowalola kwa kilolela ng'hatu, leka ndiwagaze, waleche kulutilila goya.”

⁵ Mkulu Nguluwi Yawele na Mong'ho kalinguidoliza isi nayo yangusungulumuka, na weng'ha walingikala mgati mwake wangulombocheza. Isi yeng'ha yangukwina na kudulika

kota kumema na kuka kwa mazi ga lwanda Naili
lwa Misili.

⁶ Mkulu Nguluwi nakazenga haluga ha heye ki-
langu,

isi nakaigubika kwa ulangu.

Kangugachemaga mazi ga bahali,

na kugabohola mchanya mwa isi ng'havu.

Mkulu Nguluwi ndo itagwa lya heye!

Kuzenga kahi

⁷ Mkulu Nguluwi kangulonga hino,

“Kwa heni, hemwe Waisilaeli,

mwa kota wanhu wa Kushi!”*

Nandiwalavya Wafilisti kulawa Kilete,

na Waalamu kulawa Kili,

kota vyondiwalavile hemwe kuli isi ya Misili.

⁸ Heni Mkulu Nguluwi, ndanguulola undewa
uwele na gehile,

ndoudumya ng'hatu leka ulawe kuli isi.

Ila siwadumya walelwa weng'ha wa Yakobo.

⁹ Kwa vila ndolavya ilajizo,

na kuwayugulula Waisilaeli hali wanhu wa isi,

kota munhu vyoyalingupembula nyhule,

haduhu ne nyhule imwe iwele yolagala.

¹⁰ Wawele na gehile weng'ha hali wanhu wa heni,

wobagama kwa ipanga kuli ngondo,

hanga wangulonga,

‘Kubagama hakuweza kutufika ne kuya kwa
hetwe.’

* **9:7 9:7** Kushi, ulonzi awu una mana ya honhu haweke lehana
ndo hanguchemigwa Etiopiya na honhu ha Sudani.

11 “Zuwa lyanguya, hondiyimiza ng'handanda ya Daudi igwile.

Ndozigongomanya kahi ng'hanzi zake,
na kuzenga kahi mahame gake.

Ndoizenga kahi kota vyoiwele aho hamwande.

12 Nawo Waisilaeli wowahola Waedomu wasigale
na wanhu wa isi zeng'ha waweke wa heni.
Heni Mkulu Nguluwi nandonga, ndodita ahyo.”

13 Mkulu Nguluwi kangulonga hino,

“Mazuwa ganguya, hala du mhela wa kulima
houkola,

mbeta nyinji zowa goya kubetigwa.

Housinda kunyala mizabibu

wokuya mhela wa kubeta zabibu.

Divai inyale yochililika kulawa kuli vidunda
vikulu,

na kuli vidunda vidodo vyeng'ha.

14 Ndowahilula wanhu wa heni Waisilaeli waweke
nawahilikwa kuli isi ya chizenzi,

wojizenga kahi miji jilechigwe mahame,

nawo wochikala mgati mwake.

Wonyala mizabibu na kunwa divai yake,

wolima migunda na kulya mbena zake.

15 Ndowemiza nzinzili Waisilaeli kuli isi ya hewo
wawo,

hawokusigwa kahi kulawa kuli isi yondiwapele.

Heni Mkulu Nguluwi nandonga.”

**Ilagano Iya Katali, Ilagano Linyale kwa
Wanhu Weng'ha
Portions of the Holy Bible in the Vidunda language of
Tanzania**

copyright © 2014 Pioneer Bible Translators

Language: Vidunda

Translation by: Pioneer Bible Translators

The New Testament in Vidunda

This translation, published by Pioneer Bible Translators and The Word for the World, was published in 2014.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact www.pioneerbible.org.

**Old Testament Books Copyright 2018 Pioneer
Bible Translators**

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 9 Jul 2025 from source files dated 9 Jul 2025

c584e819-507e-56ab-bbd8-53371c39d20d